

2. *Sociální role ženy chápána jako role bližší přírodě.* Výše zmíněné fyziologické funkce ženy možná samy o sobě vedou k tomu⁵, že se na ženu pohlíží jako na bytost, která je blíže přírodě, s čímž ona, jako pozorovatelka sebe sama a světa, bude mít tendenci souhlasit. Žena tvoří přirozeně sama ze sebe, zatímco muž může nebo je nucen tvořit uměle, tj. prostřednictvím kultury, a tímto způsobem kulturu uchovávat. Dále bych ráda ukázala, jak fyziologické funkce ženy univerzálně směřují k tomu, aby omezovaly její sociální pohyb a aby ji univerzálně uvěznily do jistých sociálních kontextů, které jsou *pak* chápány jako bližší přírodě. Tedy nejenom její tělesné procesy, ale i sociální situace, do níž ji tyto tělesné procesy lokalizují, mohou být nositeli uvedeného významu. A pokud je (z hlediska kultury) s těmito sociálními kontexty permanentně spojována, dodávají (a možná v rozhodující míře) váhu pohledu na ženu jako bytost bližší přírodě. Zde mám samozřejmě na mysli uzavření ženy do domácího rodinného kontextu, uvěznění bezpochyby motivovaného jejími laktačními procesy.

Ženské tělo, jako tělo všech savců ženského pohlaví, vytváří během těhotenství a po něm mléko k obživě novorozence. Bez mateřského mléka nebo nějakého přípravku s podobným složením nemůže dítě v kojenecké fázi života přežít. Jelikož tělo matky prochází laktačními procesy v přímém vztahu k dítěti, které v těhotenství nosí, je vztah mezi kojící matkou a dítětem chápán jako přirozené pouto a jiné způsoby krmení jsou ve většině případů považovány za nepřirozené a provizorní. Podle uvažování formovaného kulturou patří matky a děti k sobě. Děti, které překročí hranici kojeneckého věku, rovněž ještě nejsou dost silné na to, aby vykonávaly nějakou důležitou práci, jsou však pohyblivé a neukázněné a nedokáží rozpoznat různá nebezpečí; vyžadují proto dohled a stálou péči. Matka se v důsledku svého přirozeného připoutání k dítěti kojením nebo proto, že má na starosti další dítě a činnosti spojené s péčí o ně, stává nejzřejmější osobou určenou k tomu, aby v této činnosti pokračovala. Hranice jejích vlastních aktivit jsou tak vymezeny omezenými schopnostmi a nízkým stupněm síly a do-

⁵ Sémantická teorie užívá konceptu o motivaci významu, který zahrnuje různé způsoby, jimiž může být symbolu přidělen význam spíše na základě určitých jeho objektivních vlastností než na základě volné asociace. V jistém smyslu je celá stať zkoumáním motivace významu ženy jako symbolu a klade si otázku, proč může být ženě nevědomě přisuzován význam bytosti bližší přírodě. Stručný přehled různých typů motivace významu viz u Stephena Ullmana (1963).

vedností jejích dětí⁶: je uvězněna do rodinné skupiny; „místo ženy je doma“.

Spojování ženy s rodinným zázemím podporuje stanovisko, že je blíže přírodě, v mnoha ohledech. V první řadě již pouhý fakt, že je neustále spojována s dětmi, hraje v této otázce roli; lze snadno pochopit, že sami kojenci a děti mohou být považováni za součást přírody. Kojenci zdaleka nejsou lidskými bytostmi a jsou naprosto nesocializovaní; stejně jako zvířata nejsou schopni chodit vzpříma, neovládají vyměšování, nemluví. Ani děti o něco starší nejsou samozřejmě dosud plně pod vládou kultury. Nechápou společenské povinnosti a morálku. Mají malou slovní zásobu a neovládají řadu dovedností. V mnoha kulturních praktikách lze nalézt implicitní spojování dětí s přírodou. Mnohé kultury mají např. iniciační rituály pro adolescenty (především pro chlapce; k této otázce se ještě vrátím), jejichž smyslem je dítě rituálně posunout ze stavu, v němž ještě není úplně člověkem, do stavu, v němž se plně zapojuje do společnosti a kultury; mnohé kultury nemají pohřební obřady pro děti, které zemřou v raném věku, právě proto, že dosud nejsou po všech stránkách společenskými bytostmi. Takže děti bývají přiřazovány k přírodě a úzké spojení žen s dětmi může být podkladem pro chápání žen jako bytostí bližších přírodě. Je paradoxní, že v mnoha kulturách bývá zdůvodněním chlapeckých iniciačních rituálů přesvědčení, že chlapci se musejí zbavit poskvrnění, k němuž u nich došlo v důsledku dlouhodobého pobývání v blízkosti matky a jiných žen, ačkoliv ve skutečnosti značná část poskvrnění ženy pravděpodobně plyne z toho, že se tak dlouho pohybuje v blízkosti dětí.

Druhý, velmi problematický důsledek toho, že žena bývá úzce spojována s rodinným kontextem, vyplývá z určitých strukturálních konfliktů mezi rodinou a společností, které existují všeobecně v každé společnosti. Důsledky „protikladu mezi rodinným a veřejným“ ve vztahu k postavení žen přesvědčivě odhalila Rosaldo (ve sborníku *Žena, kultura a společnost*) a já chci jednoduše ukázat, jak je toto tvrzení důležité pro náš argument. Z názoru, že rodinná jednotka – biologická rodina pověřená reprodukcí a socializací nových členů společnosti – je protikladem entity veřejné – nadřazené síti svazků a vztahů utvářejících vlastní společnost – vychází i tvrzení Clauda Lévi-Strausse v jeho díle *Základní struktury příbuzenských vztahů* (Ele-

⁶ Situace, které se často využívají k tomu, aby i ona sama byla nazírána spíše jako dítě.